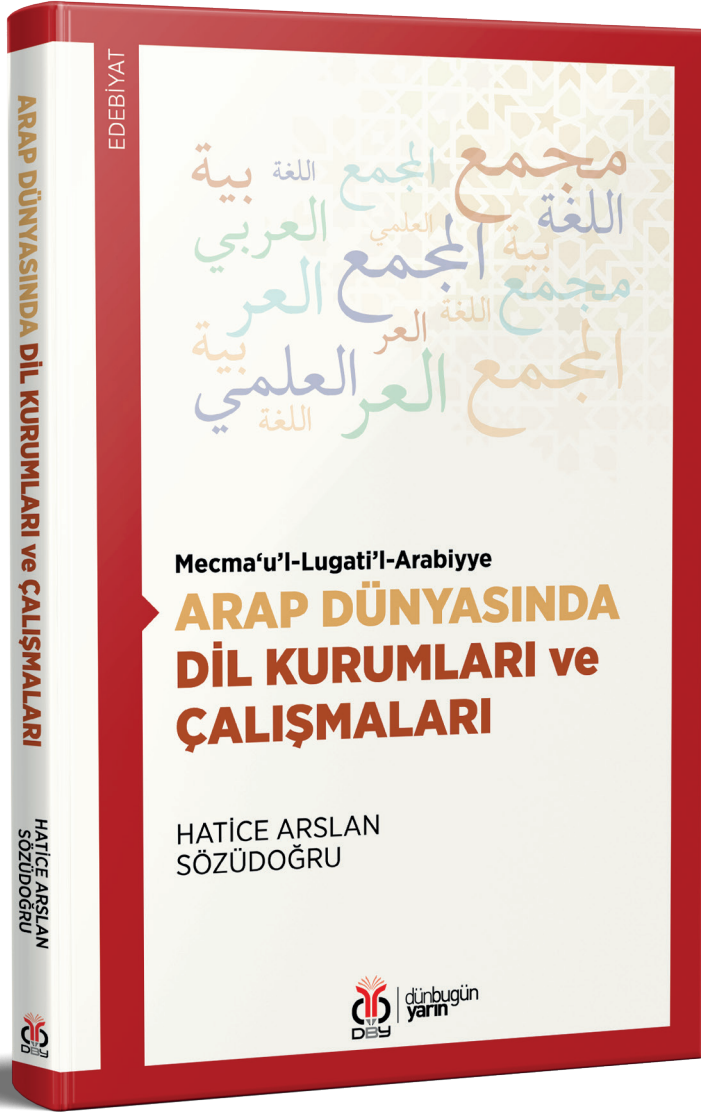

مجمع اللغة العربية
مجمع اللغة العربية العلمي
مجمع اللغة العربية
مجمع اللغة العربية العلمي

Mecma'u'l-Lugati'l-Arabiyye

ARAP DÜNYASINDA
DİL KURUMLARI ve
ÇALIŞMALARI

HATİCE ARSLAN
SÖZÜDOĞRU

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 393

Edebiyat: 203

ISBN 978-625-6063-37-2

Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2024

Yazar: Hatice Arslan Sözüdoğru

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.
(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Mecma'u'l-Lugati'l-Arabiyye: Arap Dünyasında Dil Kurumları ve Çalışmaları

Yazar: Hatice Arslan Sözüdoğru (Doç. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2024.

152 s. ; 13,5 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 393) ___

ISBN 978-625-6063-37-2

1- Edebiyat 2- Arap Dili 3- Arap Dil Kurumları

İçindekiler

Önsöz.....	11
Giriş.....	13

BİRİNCİ BÖLÜM

Arap Dil Kurumlarının Kurulduğu Arap Ülkeleri.....	27
1. Suriye.....	29
1.1. Tarihçesi	29
1.2. Kuruluşundan Günümüze Başkanları ve Üyeleri	31
1.3. Kuruluş Amacı.....	33
1.4. Kurumun Dil Çalışmaları.....	33
1.5. Kurumun Yenilik Adımları	34
1.6. Kurumun Kütüphanesi.....	36
1.7. Konferanslar ve Kongreler.....	37
1.8. Müze	37
1.9. Tahkik, Telif ve Neşir Faaliyetleri	38
1.10. Kurumun Dergisi Mecelletü'l-Mecma'i'l-İlmiyyi'l-'Arabî... 39	
2. Lübnan	41
2.1. Tarihçesi	41
2.2. Kurumun Hedefi.....	42
2.3. Kütüphanesi.....	42
2.4. Kurumun Dil Çalışmaları.....	43
3. Mısır	44
3.1. Tarihçesi	45
3.2. Kuruluşundan Günümüze Başkanları	49
3.3. Kuruluş Amacı.....	50

3.4. Kurumun Dil Çalışmaları.....	51
3.5. Kurumun Neşrettiği Sözlükler ve Bazı Yayınlar.....	57
3.6. Kurumun Tahkik ve Neşrini Gerçekleştirdiği Bazı Eserler... 58	
3.7. Kurumun Hedefi.....	58
3.8. Kurumun Dergisi.....	59
3.9. Kurumun Kütüphanesi.....	60
4. Irak.....	62
4.1. Tarihçesi.....	62
4.2. el-Mecma‘u’l-‘İlmiyyu’l-‘İrâkî’nin Günümüze Kadar Başkanları.....	63
4.3. Kurumun Arap Dili Çalışmaları.....	64
4.4. Kurumun Neşrettiği Bazı Eserler.....	65
4.5. Kurumun Dergisi.....	65
4.6. Kurumun Kütüphanesi.....	66
5. Ürdün.....	67
5.1. Kurumun Tarihçesi.....	67
5.2. Kurucuları ve Günümüze Kadar Başkanları.....	68
5.3. Kurumun Dil Çalışmaları.....	69
5.4. Kurumun Dergisi.....	69
5.5. Kurumun Kütüphanesi.....	69
5.6. Kurumun Daimi Komisyonları.....	69
5.7. Kurumun Hedefleri.....	70
5.8. Kurumun Faaliyetleri.....	70
5.9. Ürdün Arap Dil Kurumu Yayınları.....	71
6. Fas.....	72
6.1. Tarihçesi.....	72
6.2. Çeviri Komisyonu.....	72
6.3. Akademi Sanat Enstitüsü.....	73
6.4. Kraliyet Fas Tarihini Araştırma Enstitüsü.....	73
6.5. Kuruluş Amacı.....	74
6.6. Başkanları ve Üyeleri.....	75
6.7. Kurumun Dil Çalışmaları.....	75
6.8. Akademi’nin Dergisi.....	76
6.9. Kurumun Faaliyetler.....	76

7. Cezayir.....	77
7.1. Tarihçesi.....	77
7.2. Kurumun Dil Çalışmaları.....	78
7.3. Kurumun Hedefi.....	78
7.4. Kurumun Dergisi.....	78
7.5. Kurumun Dil Çalışmaları.....	79
7.6. Tarihçesi.....	79
7.7. Kurumun Başkanı.....	79
7.8. Kurumun Kütüphanesi.....	79
7.9. Kurumun Dergileri.....	80
8. Tunus.....	81
8.1. Tarihçesi.....	81
8.2. Kurumun Başkanları.....	81
8.3. Kurumun Dil Çalışmaları.....	82
8.4. Kurumun Kütüphanesi.....	82
8.5. Tunus Açık Erişimli Ansiklopedisi.....	82
9. Sudan.....	84
9.1. Tarihçesi.....	84
9.2. Başkanları.....	85
9.3. Kurumun Dil Çalışmaları.....	85
9.4. Kurumun Hedefleri.....	86
9.5. Kurumun Kütüphanesi.....	86
9.6. Kurumun Neşrettiği Eserler.....	87
9.7. Kurumun Dergisi.....	88
10. Filistin.....	89
10.1. Tarihçesi.....	89
10.2. Kurumun Dil Çalışmaları.....	90
10.3. Kurumun Hedefi.....	91
10.4. Râmallah’taki Kurum Başkanı ve İdaresi.....	92
10.5. Gazze’deki Kurum Başkanı ve İdaresi.....	92
10.6. Bâkatü’l-Garbiyye’deki Kurum Başkanı ve İdaresi.....	92
10.7. Kurumun Neşrettiği Eserler.....	92
11. Libya.....	94
11.1. Tarihçesi.....	94

11.2. Kurumun Kuruluş Amacı.....	95
11.3. Kurumun Dil Çalışmaları.....	95
11.4. Kurumun Hedefi.....	96
11.5. Kurumun Başkanları.....	97
11.6. Kurumun Kütüphanesi	97
11.7. Kurumun Dergisi.....	97
12. Suudi Arabistan	98
12.1. Tarihçesi.....	98
12.2. Kurumun Amacı.....	99
12.3. Kurumun Dil Çalışmaları	100
12.4. Kurumun Hedefleri.....	100
12.5. Sempozyumlar	102
13. Yemen.....	103
13.1. Tarihçesi.....	103
13.2. Kuruluş Amacı.....	103
13.3. Kurumun Dil Çalışmaları	104
13.4. Kuruluş Hedefi	105
13.5. Kurumun Dergisi.....	105
14. Birleşik Arap Emirliği	106
14.1. Tarihçesi.....	106
14.2. Kurumun Dil Çalışmaları	107
14.3. Kurumun Kütüphanesi	107
14.4. Kurumun Dergisi.....	108
15. Moritanya	109
15.1. Tarihçesi.....	109
15.2. Konseyin Amaçları.....	109
15.3. Kurumun Dil Çalışmaları	110
15.4. Konseyin Hedefleri.....	111
15.5. Kurumun Komisyonları	112
15.6. Konferans ve Kongreler.....	112
15.7. Kurumun Dergisi.....	112

İKİNCİ BÖLÜM

Dil Kurumu Olmayan Arap Ülkeleri.....	113
1. Somali	113
2. Umman.....	114
3. Kuveyt.....	114
4. Katar	115
5. Kamerun	115
6. Cibuti.....	115
7. Bahreyn.....	115

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sanal Arap Dil Kurumları المجمع الافتراضي.....	117
1. Mecma‘u’l-Lugati’l-Arabiyye ‘Ale’ş-Şebeketi’l-Âlemiyye Bi’Mekketi’l-Mükerreme (2012).....	118
2. Mecma‘u’l-Lugati’l-Arabiyye el-İftirâdi (2012).....	118
3. Mecma‘u’l-Lugati’l-Arabiyye el-İftirâdi Arap Dili Çalışmaları....	119

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Arap İlmî Dil Kurumları Birliği	121
1. Tarihçesi	122
2. Kurumun Dil Çalışmaları.....	123
3. Arap İlmî Dil Kurumları Birliği’nin Tüzüğü.....	126
4. Arap Birliği Eğitim Kültür ve Bilim Teşkilatı.....	133
Sonuç.....	135
Kaynakça	139

EKLER

Arap Dil Kurumlarının Kronolojisi.....	147
Arap Dil Kurumlarının Dergileri	149
Arap Dil Kurumlarının ve Arap Dil Birliğinin Bağlantıları	151

Önsöz

Arap dil kurumları ile ilgili Arapça literatürde öne çıkan kurumların sözlük çalışmaları, kitap, tez ve makalenin varlığı dışında doğrudan kurumları ele alan çalışmaların yok denecek kadar az olduğu tespit edilmiştir. Mısır Dil Kurumu ile ilgili çalışma yapıldığı, ancak belirli bir yıla kadar Mısır Dil Kurumu'nu ele aldığı görülmüştür. Benzer çalışmaların Mısır harici diğer kurumlar için olmaması ve çalışma boyunca web sitelerinden bilgi edinilmeye çalışılması bu çalışmanın gün yüzüne çıkmasını zorlaştıran etmenler arasında sayılabilir.

Türkçe olarak Arap ülkelerinde dil kurumlarının kurulması süreci ile ilgili kapsamlı bir çalışmanın olmaması sebebiyle bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Zira Türkiye'de alanla ilgili birkaç ansiklopedi maddesi ile bir iki makale dışına çıkılmamıştır. Dolayısı ile bu çalışmanın Arap dili alanında çalışma yapan araştırmacılar için önemli olduğu değerlendirilmiştir. Günümüze kadar hangi ülkede Arapça çalışmalarına önem verildiği ve ne gibi çalışmalar yapıldığının takip edilebilmesi için bir kaynağa ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Bu nedenle bu çalışmayla bir adım atılmak istenmiştir.

Doç. Dr. Musa Alak'a kaynak noktasında yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Eserin oluşma aşamasında okuyup yapıcı eleştirilerde bulunan Nihal Değer'e ve Abdulkadir Dawoud'a teşekkürü borç bilirim.

Kaynakça

- Al Academia. “Akademi Sanat Enstitüsü”. Erişim 19 Mayıs 2024. <https://alacademia.org.ma/academie-du-royaume-du-maroc/objectifs/?lang=ar>
- Al Academia. “Çeviri Komisyonu”. Erişim 19 Mayıs 2024. <https://alacademia.org.ma/academie-du-royaume-du-maroc/objectifs/?lang=ar>
- Al Academia. “Dil Çalışmaları”. Erişim 20 Mayıs 2024. <https://alacademia.org.ma/academie-du-royaume-du-maroc/objectifs/?lang=ar>
- Al Academia. “el-Akademiyye”. Erişim 21 Mayıs 2024. <https://alacademia.org.ma/les-publications/?lang=ar>
- Al Academia. “Kraliyet Fas Tarihini Araştırma Enstitüsü”. Erişim 19 Mayıs 2024. <https://alacademia.org.ma/academie-du-royaume-du-maroc/objectifs/?lang=ar>
- Al Academia. “Kurumun Amacı”. Erişim 20 Mayıs 2024. <https://alacademia.org.ma/academie-du-royaume-du-maroc/objectifs/?lang=ar>
- Al Academia, “Kurumun Faaliyetleri”. Erişim 21 Mayıs 2024. <https://alacademia.org.ma/academie-du-royaume-du-maroc/objectifs/?lang=ar>
- Al Academia. “Neşriyat”. Erişim 21 Mayıs 2024. <https://alacademia.org.ma/les-membres/?lang=ar>
- Al Arabiah Council (AAC). “Arap İlmî Dil Kurumları Birliği”. Erişim 15 Eylül 2024. <https://alarabiahunion.org/>
- Al Majma. “Mecma‘u’l-Lugati’l-Arabiyye el-İftirâdî”. Erişim 26 Ağustos 2024 <https://almajma3.blogspot.com/2023/02/>
- Al-Jazirah. “Sanal Arap Dili Kurumu”. *Aljazirah*. Erişim 26 Ağustos 2024. https://www.al-jazirah.com/culture/2013/31012013/almlf22.htm#google_vignette

- Altıkulaç, Tayyar. “Nasr b. Âsım”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/413-414. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Apak, Adem. “Şuûbiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/244-246. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Arab Academy (AA). “Şam İlimler Akademisi”. Erişim 10 Mayıs 2024. <http://www.arabacademy.gov.sy/ar/page11489/التأسيس>
- Arab Academy (AA). “Mecelletü'l-Mecmai'l-Arabî”. Erişim 10 Mayıs 2024. <http://www.arabacademy.gov.sy/ar/page17414/مهام-المجمع>
- Arab Academy (AA). “el-Mektebetü'z-Zâhiriyye”. Erişim 10 Mayıs 2024. <http://www.arabacademy.gov.sy/ar/page14913/مكتبة-الظاهرية-الكتب-العربية>
- Arabic Languageic. “Arap Dil Kurumları”. Erişim 15 Eylül 2024 <https://www.arabiclanguageic.org/>.
- el-Atavî, Mes'ad b. 'İd. *el-Edebu'l-'Arabi'l-hadîs*. Tebûk: 1. Baskı, 1430/2009.
- el-Bevvâb, Mervân. *A'lâm Mecma'i'l-Lugati'l-'Arabiyye Bi'Dimaşk Fi Mieti Âmin (1919-2019)*. Dimaşk: Matbû'âtu Mecma'i'l-Lugati'l-'Arabiyye Bi'Dimaşk, 1441/2019.
- Bilge, Mustafa L. “Şam İlimler Akademisi”. *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, 7/1-2 (1978), s. 289-298.
- Birleşik Arap Emirliği Dil Kurumu. “Arap Dil Kurumu”. Erişim 29 Haziran 2024. <https://www.alashj.ae/المجمع-اللغة-العربية-من-الفكرة-إلى-الواقع>
- Birleşik Arap Emirliği Dil Kurumu. “Dil Çalışmaları”. Erişim 29 Haziran 2024. <https://www.alashj.ae/المجمع-اللغة-العربية-من-الفكرة-إلى-الواقع>
- Birleşik Arap Emirliği Dil Kurumu. “Kütüphane”. Erişim 29 Haziran 2024. <https://www.alashj.ae/مكتبة-المجمع-اللغة-العربية-بالشارقة>
- Birleşik Arap Emirliği Dil Kurumu. “Mecelletü'l-Mecmai'l-lugati'l-Arabiyye bi-Ş-Şârîka”. Erişim 29 Haziran 2024. <https://www.alashj.ae/إصدارات-المجمع-اللغة-العربية-بالشارقة>
- Birleşik Arap Emirliği Dil Kurumu. “Tarihçe”. Erişim 29 Haziran 2024. <https://www.alashj.ae/المرسوم-الأميري>
- Bobzin, Hartmut. *Der Koran: Eine Einführung*, München: 1999.
- Bulut, Ali. *Nahvin Öncülerinden Sibeveyh*. İstanbul: İFAV, 2022.
- Buterfâs, Cîlâlî. *Teysîru'n-Nahvi'l-'Arabî Fi Manzûri'l-Mecâmî'i'l-Lugati'l-'Arabiyye (el-Mecma'u'l-lugavî's-Sûri Nemûzecen)*. el-Cezâyir: Ebû Bekr Belkâid Üniversitesi, Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Tlemsân, 2013-2014.
- Cezayir Dil Kurumu (CDK). “Dil Çalışmaları”. Erişim 01 Haziran 2024. <https://www.hcla.dz/مكتبة-المجلس>
- Cezayir Dil Kurumu (CDK). “Kurumun Dergileri”. Erişim 01 Haziran 2024. https://www.hcla.dz/book_cat/1/منشورات

- Cezayir Dil Kurumu (CDK). “Kütüphane”. Erişim 01 Haziran 2024. <https://www.hcla.dz/مكتبة-المجلس>
- Cezayir Dil Kurumu (CDK). “Mecelletü'l-Lugati'l-'Arabiyye”. Erişim 01 Haziran 2024. https://www.hcla.dz/book_cat/9-مجلة-ال-غة-العربية
- Cezayir Dil Kurumu (CDK). “Tarihçe”. Erişim 01 Haziran 2024. <https://www.hcla.dz/نبذة-عن-المجلس>
- Çetin, Nihad Mazlum. “Arap”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/276-309. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Dayf, Şevkî, *Mecma'u'l-lugati'l-'Arabiyye fi hamsîne 'âmen (1934-1984)*. Kahire: Mecma'u'l-lugati'l-'Arabiyye, 1. Baskı, 1984.
- ed-Dîk, İhsân. “Mecâmiu'l-Lugati'l-'Arabiyye Fi Filistîn Beyne'l-Vâkî' ve't-Tahtiyât”. *Câmiatü'n-Necâhi'l-Vatanî*, 1-8. *Researchgate*. Erişim 21 Temmuz 2024. https://www.researchgate.net/publication/349255359_mjam_allght_alrbyt_fy_f_lstyn
- Emîn, Muhammed Şevkî - Terzi, İbrâhîm. *el-Karârâtu'l-Mecma'iyye Fi'l-Elfâz ve'l-Esâlib (1934-1987)*. Kahire: el-Hey'etu'l-Âmme Li'ş-Şuûni'l-Metâbi'i'l-Emîriyye, 1410/1989.
- el-Fadlî, Abdullah Ali. “el-Mecma'u'l-İlmî el-Yemenî li'l-Lugati'l-'Arabiyye Minâretun 'İlmiyyetun ve İzâfetun Sekâfiyyetun Fi'l-Yemen”. *Arabic Languageic*. Erişim Haziran 2024. https://www.arabiclanguageic.org/view_page.php?id=1000
- el-Fâhûrî, Hennâ. *Târîhu'l-edebi'l-'Arabî*. Beyrut: el-Mektebetü'l-Bulisiyye, 12. Basım, 1987.
- Fevzân, Fevzî Muhammed Bârî. *Târîhu'l-Lugati'l-'Arabiyye Fi Cumhûriyyeti's-Sûmâl*. er-Riyâd: Mecmau'l-Melik Selmân el-'Âlemî Li'l-Lugati'l-'Arabiyye, 1445/2024.
- Feyyâz, Ahmed. “Selâsetu Mecâmî'i'l-Lugati'l-Arabiyye Fi Filistîn”. *Al Jazeera*. Erişim 17 Temmuz 2024. <https://www.aljazeera.net/news/2013/7/25/ثلاثة-مجامع-للغة-العربية-في-فلسطين>
- Filistin Dil Kurumu. “Arabic”. Erişim 29 Mayıs 2024. <https://arabicac.com/ar/pages/عن-المجمع-من-نحن>
- el-Fîrûzabâdî, Muhammed b. Ya'kûb. *el-Kâmûsu'l-Muhîd*. thk. Yahyâ Murâd. Kahire: Müessesetu'l-Muhtâr, 2. Baskı 2010.
- Hâc Ahmed, Betül. “Hel el-Lugatu'l-'Arabiyye Fi Hatar?”. *Adabislami*. Erişim 11 Mart 2011. www.adabislami.org/magazine/2011/03/191/21
- el-Hâfîz, Muhammed Mutî. *el-Muntekâ mine'l-Mahtûtâti'l-Mektebeti'l-Mecma'i'l-lugati'l-'Arabiyye bi-Dimaşk*. Dimaşk: Matbaatu Taybâ, 1. Baskı, 1436/2015.
- Halîfe, Abdülkerîm. “Mecmau'l-Lugati'l-Arabiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/261. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

- Hamzâvî, Muhammed Reşâd. *A'mâlu Mecma'i'l-Lugati'l-'Arabiyyeti Bi'l-Kâhira*. Beyrût: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1988.
- Hanân, Hâc - La'ıca, Kûcîl. *Devru'l-mecma'i'l-lugati'l-'Arabiyye fi Tavviri'l-Mu'cemi'l-'Arabî*. Cezâyir: Becaie Üniversitesi, Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 2019-2020.
- Harb, Muhammed. "el-Mecma'u'l-ilmîyyü'l-'Arabî (Suriye)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/260-261. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Harb, Muhammed. "Mecmau'l-Lugati'l-Arabiyye (Mısır)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/260. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Harb, Muhammed. "Mecmau'l-Lugati'l-Arabiyye (Suriye)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/260-261. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Alharbi, Nourah Nahur D. "el-Mecmau'l-Lugaviyyetu el-Cuhûd ve'l-İncâzât", *Mecelletu'l-Lugati'l-'Arabiyye Li'l-Ebhâsi't-Tahassusiyye*, 5/2 (2020), 35-52.
- Hidayet Kemal Bayatlı, "el-Mecmau'l-İlmîyyü'l-İrakî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/259-260. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Irak Dil Kurumu. "Iraq Academy". Erişim 22 Haziran 2024. <https://iraq-academy.iq/?page=29>
- el-İskenderî, A. vd. *el-Mufasssal fi Târîhi'l-Edebi'l-'Arabî*. 2 Cilt. Kahire: Matbaatu'l-Emîriyye, 1. Basım 1936.
- Kanar, Mehmet. "Fischer, August". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/146-148. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Kılıçlı, Mustafa. *Arap Edebiyatında Şuûbiyye*. İstanbul: İşaret Yayınları, 1992.
- Kırca, Celal. "İbn Ya'mer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/447-448. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kûde, Buseyne bint. – Bûsâbir, Sumeyye. *Buseyne bint Kûde - Sumeyye Bûsâbir; Devru'l-Mecâmi'i'l-Lugaviyye Fî Tenmîyeti'l-Lugati'l-'Arabiyye el-Meclisu'l-A'lâ Li'l-Lugati'l-'Arabiyye-Enmûzecen-*. Biskra: Muhammed Haydar Biskra Üniversitesi, Edebiyat ve Arap Dili Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 2019-2020.
- Libya Dil Kurumu. "el-Mecma'u'l-Lugati'l-Arabiyye Libya". Erişim 25 Mayıs 2024. <https://www.majma.ly/التعريف-بالمجمع-الافتتاح-الرسمي/>
- Lübnan Dil Kurumu (LDK). "Bi'l-Arabiyye". Erişim 23 Haziran 2024. <https://alail.org/>
- Lübnan Dil Kurumu (LDK). "Arapça Sözlük ve Tahdis". Erişim 23 Haziran 2024. <https://alail.org/بالعربية-للغة-والتحديث/>
- Mısır Dil Kurumu (MDK). "Arabic Academy". Erişim 17 Mayıs 2024. <https://www.arabicacademy.gov.eg/ar>

- Mirdâsî, İmân. "Devru'l-Mecâmi' ve'l-Hey'âtu'l-Arabiyye Fî Ameliyyeti't-Terceme Fi'l-Vatani'l-Arabî ve Âfâkihâ'l-Mustakbeliyye". *Mecelletu Meâlim*, 13 (2022), 120-132.
- Moritanya Dil Konseyi. "Mecelletü'l-lisân". Erişim 30 Haziran 2024. <https://allissan.org/node/1514>
- Moritanya Dil Konseyi. "Meclisu'l-Lisâni'l-Arabî Bi-Mûritânyâ". Erişim 30 Haziran 2024. <https://allissan.org/التعريف>
- Moritanya Dil Konseyi. "Konferanslar". Erişim 30 Haziran 2024. <https://allissan.org/محاضرات>
- Moritanya Dil Konseyi. "Kongreler". Erişim 30 Haziran 2024. <https://allissan.org/ندوات>
- Moritanya Dil Konseyi. "Kurum Komisyonları". Erişim 30 Haziran 2024. <https://allissan.org/اللجان>
- Nâtût, Hilâl. "el-Mecâmiu'l-İlmîyyetu'l-Lugaviyyetu'l-'Arabiyye Hadîsen". *Afâku's-Sekâfe ve't-Turâs*, 11 (1995), 13-25.
- Özbalıkcı, Mehmet Reşit. "Naht", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/310-311. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Phillott, Douglas Craven – Powel, Ashley. *Manual of Egyptian Arabic*. Kahire: The Authors, 1926.
- Reslân, Mahrûs. "Mecma'u Katar Li'l-Lugati'l-'Arabiyye el-Hulmu'l-Muntezar". *Raya*. Erişim 03 Ağustos 2024. <https://www.raya.com/2022/07/30/مجمع-قطر-للغة-العربية-الحلم-المنتظر/>
- Salâh Usmane, Muhammed Said. *el-Hareketu'l-ilmîyyetu fi Asri'd-devleti'l-Gaznevîyye*. (İrbid: Yermük Üniversitesi, Doktora Tezi, 2006.
- Spitta, Wilhelm. *Grammatik des arabischen Vulgärdialectes von Aegypten*. Leipzig: J. C. Hinrichs, 1880.
- Sudan Dil Kurumu (SDK). "Faaliyetler". Erişim 21 Haziran 2024. www.unionacademies.org/المجامع-الاعضاء-مجمع-اللغة-العربية-السوداني
- Sudan Dil Kurumu (SDK). "Kütüphane". Erişim 21 Haziran 2024. www.unionacademies.org/المجامع-الاعضاء-مجمع-اللغة-العربية-السوداني
- Sudan Dil Kurumu (SDK). "Neşriyat". Erişim 21 Haziran 2024. www.unionacademies.org/المجامع-الاعضاء-مجمع-اللغة-العربية-السوداني
- Sudan Dil Kurumu (SDK). "Mecelletu Mecma'i'l-Lugati'l-'Arabiyye". Erişim 21 Haziran 2024. www.unionacademies.org/المجامع-الاعضاء-مجمع-اللغة-العربية-السوداني
- Sudan Dil Kurumu (SDK). "Union Academies". Erişim 21 Haziran 2024. www.unionacademies.org/المجامع-الاعضاء-مجمع-اللغة-العربية-السوداني
- Suudi Arabistan Dil Kurumu. "Akademik Konferanslar". Erişim 18 Temmuz 2024. <https://ksaa.gov.sa/-/the-academy-s-annual-conference-1>

- Suudi Arabistan Dil Kurumu. “Dil Politikası”. Erişim 18 Temmuz 2024. <https://ksaa.gov.sa/ksaa.gov.sa/areas-of-work-and-initiatives/language-planning-and-policy>
- Suudi Arabistan Dil Kurumu. “Dilbilimsel Bilgi İşlem”. Erişim 18 Temmuz 2024. <https://ksaa.gov.sa/areas-of-work-and-initiatives/computational-linguistics>
- Suudi Arabistan Dil Kurumu, “Eğitim Programları”, <https://ksaa.gov.sa/ksaa.gov.sa/areas-of-work-and-initiatives/educational-programs> (Erişim 18 Temmuz 2024).
- Suudi Arabistan Dil Kurumu. “Genel Sekreterlik”. Erişim 18 Temmuz 2024. <https://ksaa.gov.sa/secretary-generals-message>
- Suudi Arabistan Dil Kurumu. “İlmî Neşriyat”. Erişim 18 Temmuz 2024. <https://ksaa.gov.sa/-/specialized-scientific-publishing-1>
- Suudi Arabistan Dil Kurumu. “Kültürel Programlar”. Erişim 18 Temmuz 2024. <https://ksaa.gov.sa/ksaa.gov.sa/areas-of-work-and-initiatives/cultural-programs#media-center>
- Suudi Arabistan Dil Kurumu. “Stratejik Hedefler”. Erişim 18 Temmuz 2024. <https://ksaa.gov.sa/web/guest/about-us>
- Şeşen, Ramazan. “Câhiz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/20-24. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- et-Ta‘î, Gazay Der‘. “el-‘İdu‘l-Elmâsi Li‘l-Mecma‘i‘l-‘İlmî‘l-İrâkî”. *ez-Zamân*, (26 Kasım 2022). <https://azzaman-iraq.com/content2022.php?id=70153> Erişim 18 Temmuz 2024.
- Tayyân, Muhammed Hassân. “et-Tahtût ve’s-Siyâsetu‘l-Lugaviyye: Tecribetu‘l-Kutri‘l-‘Arabi‘s-Surî”. *et-Tahtût ve’s-Siyâsetu‘l-Lugaviyye: Tecârib mine‘d-duveli‘l-‘Arabiyye*, ed. Mahmûd Mahmûd. Riyâd: Merkezi‘l-Melik Abdillâh b. Abdilaziz ed-Devli li-Hidmeti‘l-Lugati‘l-‘Arabiyye, 1437/2015. 39-71.
- et-Terzî, İbrâhîm. *et-Turâsu‘l-Mecma‘î Fî Hamsetin ve Seb‘îne ‘Âmen (Mecma‘u‘l-Lugati‘l-‘Arabiyye Fî ‘İdhi‘l-Elmâsi (1932-2007)*. Kâhire: Cumhuriyyetu Mısri‘l-‘Arabiyye Mecma‘u‘l-Lugati‘l-‘Arabiyye, 1428/2007.
- Tomar, Cengiz. “Suriye: Osmanlı’dan Günümüze”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/557-559. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Topuzoğlu, Tevfik Rüştü. “Ebû‘l-Esved ed-Düelî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/311-313. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Topuzoğlu, Tevfik Rüştü. “Halîl b. Ahmed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/309-312. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Tunus Dil Kurumu. “Başkanlar”. Erişim 02 Haziran 2024. [رؤساء-المجمع/](https://www.beitalhikma.tn/رؤساء-المجمع/)

- Tunus Dil Kurumu. “Beytu‘l-hikme”. Erişim 02 Haziran 2024. <https://www.beitalhikma.tn/القصر/>
- Tunus Dil Kurumu. “Dil Çalışmaları”. Erişim 02 Haziran 2024. <https://www.beitalhikma.tn/القصر/>
- Tunus Dil Kurumu. “Kütüphane”. Erişim 02 Haziran 2024. <https://www.bibliotheque.beitalhikma.tn/>
- Tüccar, Zülfikar. “Dahîl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/412-413. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Türk Dil Kurumu (TDK). “Görev ve Hedef”. Erişim 17 Mayıs 2024. <https://tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/gorev-ve-hedef/>
- Ûnîs, Hanân. “Cuhûdu‘l-Mecâmî‘i‘l-Lugaviyyeti Fî Tevhîdi‘l-Mustalahi‘l-‘İlmî, Mektebu Tensiki‘t-Ta‘rîb ve Mecmau‘l-Lugati‘l-‘Arabiyye Fî‘l-Kâhira Enmûzecen”. *Mecelletu‘l-Lugati‘l-Vazîfiyye*, 8/1 (2021), 681-695.
- Ürdün Dil Kurumu (ÜDK). “Arabic”. Erişim 24 Haziran 2024. https://arabic.jo/?page_id=316
- Ürdün Dil Kurumu (ÜDK). “Azalar”. Erişim 24 Haziran 2024. https://arabic.jo/?page_id=11573
- Ürdün Dil Kurumu (ÜDK). “Başkan”. Erişim 24 Haziran 2024. <https://arabic.jo/?p=16015>
- Ürdün Dil Kurumu (ÜDK). “el-Beyânu‘l-Arabî”. Erişim 24 Haziran 2024. https://arabic.jo/?page_id=320
- Ürdün Dil Kurumu (ÜDK). “Faaliyetler”. Erişim 24 Haziran 2024. <https://arabic.jo/?p=16439>
- Ürdün Dil Kurumu (ÜDK). “Kurum Faaliyetleri”. Erişim 24 Haziran 2024. <https://arabic.jo/?p=16141>
- Ürdün Dil Kurumu (ÜDK). “Kurum Hedefleri”. Erişim 24 Haziran 2024. <https://arabic.jo/?p=16075>
- Ürdün Dil Kurumu (ÜDK). “Neşriyat”. Erişim 24 Haziran 2024. <https://arabic.jo/?p=16175>
- Ürdün Dil Kurumu (ÜDK). “Sabık Başkanlar”. Erişim 24 Haziran 2024. <https://arabic.jo/?p=11567>
- Versteegh, Kees. “Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi”. Çev. Muhammed Günaydın. *İÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16 (2007), 331-353.
- Vollers, Karl. *Volkssprache und Schriftsprache im alten Arabien*. Strassburg: Verlag von Karl J. Trübner, 1906.
- Waardenburg, J. D. J. “Mađjma‘ ‘İlmî”. *Encyclopaedia of Islam, Second Edition (EI)*. 5/1091-1093. Leiden: Brill, 2012.
- Ya‘kûb, Emîl Bedî. *el-Mu‘cemu‘l-Mufasssal Fî Dakâiki‘l-Lugati‘l-‘Arabiyye*. Beyrût: Dâru‘l-Kutubi‘l-‘İlmiyye, 1424/2004.

- Yazıcı, Hüseyin. “Arap Dili Eğitiminde Dünden Bugüne İnovatif Gelişmeler”. *Social Sciences Studies Journal*, 10/2 (2024), 264-276.
- Yemen Dil Kurumu (YDK). “el-Mecma‘u‘l-İlmiyyu‘l-Luğaviyyu‘l-Yemeni”. Erişim 23 Haziran 2024. https://yemen-nic.info/db/laws_ye/detail.php?ID=69088
- Yûsuf, İbrâhîm el-Hâc. *Devru Mecami‘i‘l-Lugati‘l-‘Arabiyye Fi‘l-Ta‘rib*. Trâblus: Menşûrât Câmi‘ati Trâblus, Kulliyeti‘d-Da‘veti‘l-İslâmiyye, Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- ez-Zeyyât, Ahmed Hasan. *Târîhu‘l-edebi‘l-‘Arabî*. Abû Dabî: Mektebetu’s-Safâ, 2. Basım, 2010.

Mecma‘u‘l-Lugati‘l-Arabiyye

ARAP DÜNYASINDA DİL KURUMLARI ve ÇALIŞMALARI

Arap ülkelerinde sırayla bağımsızlığını kazanan ülkeler Arap dil kurumları açmış, bu kurumların çatısı altında kuruma bağlı kütüphane, dergi, matbaa tesis etmiş, aynı şekilde başlangıçlarından itibaren Arap diline hizmet eden konferanslar ve kongreler tertip edip ulusal ve uluslararası ilmi toplantılar gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada Suriye’den başlayarak Arap ülkelerinin dil kurumları ele alınmıştır. İlk kurulan kurumlar günümüze kadar pek çok çalışma ortaya koymuş ve diğerlerine örnek olmuştur. Bazı Arap ülkelerinin henüz dil kurumu tesis etmedikleri görülmüştür. Bununla birlikte yirmi iki Arap ülkesinden on beşinde Arap dil kurumlarının var olduğu tespit edilmiş olup, bunlardan Filistin’in diğerlerine göre ayrıcalıklı bir yerinin olduğu vurgulanmıştır. Çünkü içinde bulunduğu siyasi sebeplerden ve özellikle topraklarının işgal altında olmasından dolayı parçalanmış olan Filistin’de bir kurum yerine birkaç kurum yer almaktadır. Fakat bunlardan Gazze’deki dil kurumunun maalesef alt yapıları ve kurumları, işgal güçleri tarafından her geçen gün hedef alınmaktadır. Geriye bir şey kalmadığından, artık faaliyetlerini sürdürmeyecek durumda olduğu açıktır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6063-37-2

